

עת"א 17746/02/17 - שם-טוב מכתבי נגד שרות בתי הסוהר

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 17746-02-17 מכתבי(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח' עת"א
43112-06-17 מכתבי(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח' עת"א
38174-04-17 מכתבי(אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים ואח'
תיק חיצוני:

בפני	כבוד השופט ארז יקואל
העותר	שם-טוב מכתבי ע"י ב"כ עוה"ד עביר בכר
נגד	
המשיב	שרות בתי הסוהר

החלטה

החלטה זו עוסקת בשאלה האם ניתן להוסיף ולדון בעתירותיו של העותר לאחר ששוחרר ממאסרו. שאלה זו עולה בשלוש העתירות שבכותרת וראיתי לנכון לאחד את הדין בהן לצורך החלטה זו בלבד.

רקע

- העותר נדון לעונש מאסר בן 20 שנים, בגין עבירות סמים. העותר החל לרצות את מאסרו ביום 30.4.03, במסגרת בית מאסר בארצות הברית, שם הורשע וריצה כאחת עשרה שנות מאסר. בנוסף, ריצה העותר ארבע שנות מאסר נוספות בבית מאסר בישראל.
- במסגרת מאסרו, הגיש העותר שלוש עתירות אסיר שעניינן נדון מלפניי (ר' עת"א 17746-02-17; עת"א 423112-06-17 ועת"א 38174-04-17) (להלן: "העתירות"). עניינה של עת"א 17746-02-17, בעתירת העותר לשינוי פקודת הנציבות 04.13.00 - "דין משמעתי אסירים", באופן שזו תכלול הוראות המאפשרות לאסירים לזמן עדים מטעמם להליכי בירור משמעתיים הנערכים להם בין כתלי בית המאסר. עיקר עניינה של עת"א 43112-06-17, בעתירת העותר לתיקון פקודת הנציבות 04.40.00 - "חופשות אסירים" (להלן: "פקודת הנציבות חופשות"), באופן שזו תכלול מועדים מוגדרים ומגבלות ברורות ביחס לתנאי החופשה, כ"מעצר בית" וערב צמוד. עניינה של עת"א 38174-04-17, באופן חישוב מכסת ימי ההשתתפות במסגרת החינוך (להלן: "המכסה") הנדרשת למתן חופשת תמריץ, כקבוע בפקודת הנציבות חופשות. במסגרת עתירה זו, טען העותר שיש לכלול במכסה גם את הימים בהם נבצר מהאסיר מלהשתתף במסגרת החינוך, כתוצאה משהייה בחופשה, או במסגרת דיון בבית המשפט.
- ביום 6.8.17, שוחרר העותר ממאסרו ולכן קיבלתי את בקשות המשיב למחוק את עתירותיו בעת"א 43112-06-17 ובעת"א 38174-04-17. זאת, מהטעם שאין המדובר עוד בעתירה הנוגעת לתנאי מאסרו של

עמוד 1

העותר ואין מקום להוסיף ולדון בה במסגרת עתירת אסיר המוגשת מכוח הוראת סעיף 62א' לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971 (להלן: "**הפקודה**"). בקשה דומה למחיקת העתירה השלישית שהוגשה מטעם העותר (עת"א 17746-02-17), טרם הוכרעה ותידון במסגרת החלטתי זו.

4. העותר מבקש כי תינתן הכרעה בשלוש עתירותיו, חרף שחרורו ממאסר ותוך בקשה לביטול החלטות המחיקה הנזכרות לעיל, מהטעם שמדובר בעתירות עקרוניות ובעלות השלכות רחב על כלל האסירים שנתוניהם דומים לשלו. המשיב, מצדו, מתנגד למתן הכרעה בעתירותיו של העותר, מהטעם ששחרר זה מכבר ממאסרו.

תמצית טענות הצדדים

5. העותר טוען כי עתירותיו בעת"א 17746-02-17 ובעת"א 38174-04-17, עוסקות בנושאים עקרוניים וברי נפקות מעשית כלפי קבוצות מסוימות של אסירים המוחזקים במשמורתו של המשיב ומכאן שהדין בהן לא התייתר ולא הפך לתיאורטי עם שחרורו ממאסר. המשיב סבור כי לא ניתן ללמוד לענייננו מהחלטת בית המשפט בעת"א 1826-07-15 **אנגאץ נ' שירות בתי הסוהר** (25.9.16), שכן עתירותיו קשורות לקבוצות מסוימות של אסירים ולא לאוכלוסיית האסירים בכללותה. הבדל נוסף, לטענתו של העותר, נעוץ בכך שבאותו עניין דובר על החלטה העלולה להשפיע על כלל האסירים מבלי שקולם והעדפותיהם נשמעו, בעוד שהעתירות הנ"ל עוסקות בהקלה בתנאי החופשה - דבר שאין אסיר שיתנגד לו והוא אינו נעוץ בטעם אישי, או בהעדפות שונות.

במסגרת עת"א 17746-02-17, טוען העותר כי הוא משמש כמעין "עותר ציבורי" המבקש להבטיח את זכויותיהם של כלל האסירים. העותר הדגיש כי מהות העתירה היא עיגון של החלטה שיפוטית בנהלי המשיב, בעוד שמחיקת העתירות תביא להנצחת המצב הנוכחי שבו קיים חשש לפגיעה בזכויות האסירים. עוד הודגש, כי עתירה זו אינה מבוססת על נתוניו של העותר ועל מסכת עובדות הרלוונטית לגביו, אך היא מעלה נושא בעל השפעה על כלל אוכלוסיית האסירים ומכאן שתוצאת העתירה לא הפכה לתיאורטית ולא התייתרה עם שחרור העותר ממאסר.

6. מנגד, טוען המשיב כי דין העתירה להימחק. המשיב סבור כי הוראת סעיף 62א' לפקודה מאפשרת לאסיר לעתור לבית המשפט אך ורק בנושאים הקשורים לתנאי מאסרו, או מעצרו. מכאן, שאם שוחרר אסיר ממאסרו, לא ניתן עוד לדון בעתירתו, הן משום שאין המדובר עוד בעניין הנוגע לתנאי מאסרו והן משום שהדין בעתירתו הפך לתיאורטי. המשיב הוסיף וטען, כי למעט במקרים חריגים ונדירים, אין לאפשר חריג לכלל האוסר דיון בעתירת אסיר לאחר שחרורו.

שני הצדדים תמכו טענותיהם באסמכתאות.

דין והכרעה

7. לאחר שעיינתי בעתירות, בכתבי התשובה ובטענות הצדדים ולאחר שהתחשבתי במכלול הנסיבות, נחה דעתי כי יש להורות על מחיקת עתירת העותר בעת"א 17746-02-17 ולהותיר בעיני את החלטות המחיקה בעת"א 17746-02-17 ובעת"א 38174-04-17. להלן אבאר את הנימוקים שביסוד מסקנתי זו.

8. במסגרת עתירת אסיר המוגשת מכוח הוראת סעיף 62א' לפקודה, ניתן לעתור אך בנוגע להחלטות הנוגעות לתנאי "מאסרו או מעצרו" של העותר. על כך נקבע, בין היתר, כי:

"... הליך עתירת אסיר נועד אפוא על פניו להתמודד עם החלטות פרטניות אשר התקבלו בעניינו של אסיר או עצור פלוני... החלטות אלה מתקבלות, כאמור, בהתבסס על מידע עדכני ורלבנטי המצוי בפניהם בעניינו של אסיר או עצור. בית משפט הדן בעתירות על החלטות אלה, "אינו רואה לפניו אלא אסיר אחד בעניין אחד" (ר' עע"א 7440/97 מדינת ישראל נ' גולן ((.

9. הרציונל הטמון בהוראה זו נעוץ בכוונת המחוקק לאפשר לאסיר לעתור בעניינים הנוגעים "לסדרים ולתנאים של החזקתו במאסר או במעצר" ולשם כך נקבעו אף סדרי דין ייחודיים שמטרתם לייעל את הדיונים בהליכים אלו. עמד על כך בית המשפט העליון ברע"ב 5898/10 מג'אדבה נ' שירות בתי הסוהר (23.11.10), בזו הלשון:

"נדמה, כי אילו הייתה הכוונה להכניס למסגרת הדיונית של עתירות אסיר עניינים עקרוניים, מורכבים או בעלי השלכות על מספר רב של אסירים - לא היה המחוקק בוחר להגביל את זכות הערעור... שהרי אילו ביקש המחוקק להרחיב את מנעד המקרים שיידונו במסגרת עתירת אסיר, לא היו נקבעים סדרי דין מקוצרים, אשר ככלל נועדו להליכים אשר אינם כה מורכבים ונדרש בהם טיפול יעיל ומהיר (ראו דנ"פ 9263/99 בקשי הנזכר)" (ר' אף את דברי ההסבר שבהצעת החוק לתיקון מס' 5 לפקודה, התש"ם-1980).

10. אשר לעתירות המוגשות מעיקרן כעתירות ציבוריות שמטרתן המוצהרת היא לפעול לשינוי התנאים החלים על כלל אוכלוסיית האסירים, נקבע, לא אחת, כי אין להידרש לעתירה שכזו, מבלי שעניינה נוגע לתנאי מאסרו, או מעצרו של העותר.

ודברים כלשון אומרם:

"...משנמצא כי במוקד הבקשה עומדת החלטה שאין לה השלכה ישירה או השלכה כלשהי על תנאי מאסרו של המבקש עצמו, אין להידרש לה במסגרת זו. הדיון בעתירת אסיר מתמקד רק בעניינה של החלטה מינהלית שניתנה בעניינו של אסיר ספציפי ובהתאם לנסיבות המקרה הייחודיות ואין זו הדרך המתאימה לתקיפת מדיניות המשיב או החלטה גורפת שניתנה על ידו (ראו: רע"ב 5898/10 מג'אדבה נ' שירות בתי הסוהר (23.11.2010); רע"ב 8733/14 סלע נ' שירות בתי הסוהר (11.2.2015))" (ר' רע"ב 6850/17 מג'אדבה נ' שרות בתי הסוהר (2.11.17)).

11. נמצא כי קיימת הבחנה בין עתירת אסיר הנוגעת לתנאי מאסרו והמעלה, אגב אורחא, שאלות כלליות ועקרוניות, העשויות להשפיע גם על אסירים נוספים, לבין עתירה המכוונת במהותה לעניינם של אסירים אחרים, או לכלל אוכלוסיית האסירים, מבלי שתיגע בעניינו הפרטני של העותר (ר' רע"ב 5898/10 הנ"ל; בג"ץ 1247/15 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' שירות בתי הסוהר (29.3.16); בג"ץ 118/12 מג'אדבה נ' המשד לבטחון פנים נציב שב"ס (25.10.12); בג"ץ 4531/09 ברגותי נ' שירות בתי הסוהר (16.6.2010); בג"ץ 5488/11 אסמעיל נ' שירות בתי הסוהר (2.11.2011); בג"ץ 513/12 מג'אדבה נ' השר לבטחון פנים (12.2.2012); עת"א (מרכז) 1826-07-15 אנגאץ נ' שרות בתי הסוהר (25.9.16);

בג"ץ 1048/13 **אטיאס נ' וועדת הפנים כנסת ישראל** (4.6.13).

12. בהתאמת הדברים לעניינו של העותר; מבלי לקבע מסמרות בסוגיות שבבסיס העתירות ואף מבלי לגבש כל מסקנה בדבר חשיבותן לאסירים אחרים, שוכנעתי כי מששוחרר העותר ממאסרו, אין להוסיף ולדון בעתירותיו ויש להורות על מחיקתן. אין המדובר עוד בעתירות העוסקות בתנאי מאסרו של העותר. אין המדובר בשלילת זכות, או טובת הנאה של העותר מכוח היותו אסיר, או בהחלטות מנהליות שניתנו בעניינו. בהינתן כי העותר שוחרר, עתירותיו, ככל שתתקבלנה, אינן יכולות להשפיע עוד על עניינו הפרטני. אף אם יש בעתירות כדי להשפיע על עניינם של אסירים אחרים, לא זו מטרת הדיון בעתירות אסיר המוגשות מכוח הוראת סעיף 62א לפקודה. מכאן, שאין להוסיף ולדון בעתירותיו של העותר לאחר שחרורו.

13. אינני סבור כי ניתן להשליך על ענייניו של העותר מהחלטת בית המשפט ברע"ב 2416/05 **פלוני ז"ל נ' שירות בתי הסוהר** (16.8.07), כהפנייתו. באותו מקרה, הדיון בעתירה התקיים עוד לפני שהעותר נפטר ופסק הדין בה היה אמור להינתן תוך זמן קצר. בנוסף, לתוצאות העתירה הייתה השפעה מסוימת על אשתו של העותר ובית המשפט ביקש להתחשב אף בה.

14. לאור המקובץ - אני מורה על מחיקת עתירת העותר בעת"א 17746-02-17. ההחלטות בדבר מחיקת העתירות בעת"א 43112-06-17 ובעת"א 38174-04-17 - תעמודנה בעינן.

15. המזכירות תסרוק החלטה זו בכל אחד מהתיקים שבכותרת ותעביר עותק ממנה לידיעת הצדדים.

ניתן היום, ג' כסלו תשע"ח, 21 נובמבר 2017, בהעדר הצדדים.